

Девіз «МОВЧАННЯ ЗОЛОТО»

**ДОГОВІР ПРО НЕРОЗГЛОШЕННЯ
КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
(КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ)
В УКРАЇНІ**

Зміст

Вступ.....	3
1.Загальні положення договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) в Україні.....	6
2.Особливості укладення договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці).....	12
3.Охорона інформації, яка становить комерційну таємницю. Відповідальність сторін за порушення умов нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці).....	19
Висновки.....	26
Список використаних джерел	28
Додатки	

Вступ

«Diffidentia tempestiva parit securitatem»

Вчасна недовіра породжує безпеку

Актуальність дослідження. В умовах становлення в сучасному світі якісно нового інноваційного типу економіки, що базується на більш широкому використанні нових ідей і інтелекту людини, актуалізується проблема охорони комерційної таємниці. В Україні така охорона має чимало вад. Це, зокрема, стосується охорони комерційної таємниці цивільно-правовими засобами. Йдеться як про недоліки чинного законодавства у даній галузі (прогалини і суперечності, недостатній рівень ефективності його застосування тощо), так і недоліки у теоретичному обґрунтуванні цивільно-правового регулювання комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності. Питання віднесення комерційної таємниці до об'єктів права інтелектуальної власності залишаються дискусійними. На сьогодні немає усталеної думки щодо юридичної природи прав на комерційну таємницю, інституту цивільно-правової охорони цієї таємниці, шляхів удосконалення чинного законодавства у даній галузі тощо.

Відсутність однозначного наукового підходу до вирішення зазначених питань зумовлює недосконалість нормативної конструкції комерційної таємниці, а це, в свою чергу, спричиняє розбіжності в правозастосуванні. Розробка теоретичних питань щодо вдосконалення правового регулювання комерційної таємниці є актуальною і з огляду на кодифікаційний процес розвитку цивільного законодавства України.

З переходом нашої держави до ринкових відносин в українському законодавстві з'явилися притаманні ринковій економіці поняття — «конфіденційна інформація», «комерційна таємниця», «ноу-хау», активне використання яких обумовлює необхідність розкриття і уточнення їх змісту. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» визначає впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя одним з

пріоритетних напрямів державної політики, реалізація якого потребує удосконалення захисту прав інтелектуальної власності, зокрема і прав на комерційну таємницю.

За цих обставин найбільш ефективним способом захисту конфіденційної інформації є договір про нерозголошення, заснований на взаємній зацікавленості сторін.

Теоретичну основу роботи склали наукові праці відомих вітчизняних вчених-юристів: Г.О. Андрощука, В.І. Борисової, Ю.Л. Бошицького, М.К. Галянтича, О.В. Дзери, А.Г. Дідук, А.С. Довгерта, Ю.М. Капіци, Т.А. Костецької, О.В. Кохановської, А.Г. Красовської, Н.С. Кузнєцової, О.О. Кулініч, І.М. Кучеренко, В.В. Луця, Р.А. Майданника, Н.М. Мироненко, Ю.В. Носіка, О.П. Орлюк, М.В. Паладія, Є.В. Петрова, О.О. Підпригори, Н.О. Саніахметової, Г.О. Слядневої, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Р.О. Стефанчука, Л.Д. Топалової, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, С.І. Шимон, Р.Б. Шишки та ін.

Дослідження проблем правового регулювання договору про нерозголошення конфіденційної інформації в сучасній науковій літературі поки що не проводилось. Окремі питання висвітлювались на рівні підручників, навчальних посібників, наукових статей, що і зумовлює необхідність проведення такого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення питання правового регулювання відносин щодо передачі комерційної таємниці та конфіденційної інформації в договірних відносинах в Україні, її захисту і, зокрема, юридичної відповідальності за порушення права на комерційну таємницю врегульовану таким договором.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні **завдання:**

- визначити загальні положення договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) в Україні;
- дослідити особливості укладення договору про нерозголошення

конфіденційної інформації (комерційної таємниці);

– проаналізувати особливості охорони інформації, що становить комерційну таємницю та відповідальність сторін за порушення умов нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці).

Об'єктом дослідження є особливості правового регулювання договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці).

Предметом дослідження є наукові погляди, ідеї і концепції, Цивільний кодекс України та інші нормативно-правові акти, а також судова практика їх застосування щодо особливостей договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці).

Методи дослідження. Методологічну базу дослідження складає сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання правових явищ. За допомогою історичного методу досліджувалися виникнення та розвиток правового інституту комерційної таємниці, а також специфіка її цивільно-правового регулювання у конкретних історичних умовах. Структурно-функціональний і системний методи застосовувалися при тлумаченні правових норм, виявленні їх відповідності суспільним відносинам. Для виявлення структури і динаміки порушень умов договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) було використано статистичний метод. При здійсненні аналізу підстав застосування цивільно-правової відповідальності у різних країнах використовувався порівняльно-правовий метод.

1. Загальні положення договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) в Україні

Кожна людина, з моменту народження, а кожна юридична особа з моменту заснування набувають певну інформацію, яка, в майбутньому, розширюючись, складає нематеріальну основу їх діяльності. Юридичні та фізичні особи набувають інформацію затрачуючи час, фінансові засоби та інтелектуальний потенціал. Тому безспірною є ідея про те, що рівним захистом повинна користуватися як сама людина чи організація, так і всі їх складові, в тому числі й інформаційні.

Розглянемо особливості та специфічні риси договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці). Варто розпочати аналіз з загальних теоретичних положень щодо договору в цивільному праві.

Договір – це домовленість двох і більше осіб, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Поняття договору розкривається через поняття угоди. Договори – це дво – або багатосторонні угоди. Треба згадати, що договір у цивільному праві являє собою угоду, яка вчиняється на підставі погодження волі сторін з приводу певних прав і обов'язків. Воля сторін у договорі повинна бути взаємною і погодженою, тобто збігатися як за обсягом, так і за змістом [23, с. 83-85].

Договір про нерозголошення конфіденційної інформації – це угода між правовласником та зацікавленою стороною про дотримання конфіденційної інформації (комерційної таємниці), за розголошення якої передбачена відповідальність. Договори про нерозголошення конфіденційної інформації як правило визначають, що конкретно є конфіденційною інформацією. В цьому контексті можна сказати, що Договір знімає один рівень захисту, так як тепер нова особа проінформовано, що саме цінне й захищається в компанії [9,с.2-6]

Об'єктом даного договору є конфіденційна інформація (комерційна таємниця), тому слід проаналізувати чинне законодавство та доктринальні

розробки для з'ясування одного з провідних питань даної роботи: що відноситься до комерційної таємниці. Необхідно визнати, що в країнах світу, де використовуються інформаційні об'єкти, які представляють комерційну цінність, не має єдиного підходу до визначення поняття такої інформації. Застосовують різні визначення: «ділові секрети», «виробничі секрети», «торгівельні секрети», «конфіденційна інформація», «комерційна таємниця» тощо. Питання щодо змісту інформації, яка становить комерційну таємницю завжди викликало багато дискусій. Наприклад, щодо кореляції понять комерційної таємниці (конфіденційної інформації та інформації взагалі) та інтелектуальної власності. Інформація, згідно з законодавством України, є об'єктом права власності, але вона одночасно може бути і об'єктом права інтелектуальної власності. Закон України «Про інформацію» під поняттям «інформація» розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

З правової точки зору, комерційну таємницю часто пов'язують з засобами захисту від неякісної конкуренції в межах реалізації права на інтелектуальну власність. Це положення впливає зі змісту пункту 8 статті 2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яка була підписана, 2.10.1979 року, учасником якої був колишній СРСР, а зараз – Україна. Що стосується використання понять «ділові секрети», «виробничі секрети», «торгівельні секрети» тощо, в Україні законодавцем визначено, що всі ці види секретів можна об'єднати в один узагальнюючий термін – комерційна таємниця, що і знайшло своє закріплення на законодавчому рівні [18, с. 78]. Згідно зі Ст. 155 Господарського кодексу України, серед об'єктів прав інтелектуальної власності у сфері господарювання є й комерційна таємниця. Зокрема, відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути

визнані його комерційною таємницею [2].

Проте, наявність у складі назви «комерційна таємниця» слова «таємниця» вносить певну неоднозначність в тлумачення цього поняття. Згідно зі статтею 30 Закону України «Про інформацію», інформація з обмеженим доступом поділяється на конфіденційну та таємну [5]. При цьому конфіденційна інформація – це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних і юридичних осіб і поширюється за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. До таємної належить інформація, що містить відомості, які становлять державну або іншу, передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі [5]. Таким чином, комерційну таємницю, в залежності від змісту відомостей, які вона містить можна розглядати як конфіденційну інформацію, так і іншу, передбачену законодавством таємницю, крім державної.

Відповідно до ч.1 ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [4].

Виходячи з особливостей комерційної таємниці, під її поняття можуть бути підведені найрізноманітніші відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємця. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 року № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», не можуть бути віднесені до комерційної таємниці: установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю чи окремими її видами; інформація за всіма формами встановленої державної звітності; дані необхідні для перевірки

обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів; відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць; документи про сплату податків і інших обов'язкових платежів; інформація про забруднення навколишнього середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри заподіяних при цьому збитків; документи про платоспроможність; відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю; відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню [8].

Підприємства, установи, організації зобов'язані подавати перелічені відомості органам державної виконавчої влади, контролюючим і правоохоронним органам, іншим юридичним особам відповідно до чинного законодавства.

З цього переліку не потрібно робити висновок про те, що до комерційної таємниці варто відносити значну кількість відомостей. Надмірне «утаємничування» комерційної таємниці може викликати втрату клієнтів, а отже і прибутку, оскільки умови ринку потребують постійних клієнтів, широкої інформації про діяльність фірми.

Повернемося до розкриття юридичної природи договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці). Договір є двостороннім, реальним. Природа Договору зумовлена також прагненням учасників правовідносин попередити негативні наслідки з боку робітників, партнерів чи третіх осіб. Такої стратегії, наприклад дотримуються володільці веб – ресурсів і інформаційних продуктів, коли попереджають про відповідальність за незаконне використання контенту чи інформаційної бази даних. Далі, при порушенні зобов'язання діє популярна конструкція відповідальності, яку ще часто називають концепцією розумної людини, відома у вітчизняній юриспруденції під конструкцією особи, яка «знала та

повинна була знати» про порушення [9,с.78-79] Договір в значній мірі дозволяє уникнути розголошенню конфіденційної інформації та наступних судових засідань. Більш докладніше це питання буде розкрито в 3 пункті даної роботи.

Практика діяльності ділового товариства показує, що договір про нерозголошення конфіденційної інформації можна заключати в спрощеній формі. При цьому відсутні в ньому положення можуть бути доповнені диспозитивними нормами законодавства. Тим паче, суттєві умови договору, під загрозою його недійсності все-таки повинні бути окреслені. Припускається, що суттєві умови Договору крім обов'язкової (предмет договору) повинні включати: термін конфіденційності, обов'язок нерозголошення, відповідальність сторін. Також це можуть бути випадкові умови договору, тобто такі, які не містяться в договорах певного виду, проте можуть бути внесені за згодою сторін [18, с. 99].

Умови, які можуть бути розглянуті при укладенні Договору наступні:

- чітке окреслення конфіденційної інформації та строку початку й закінчення конфіденційності. Повинно бути вказано, що зобов'язання конфіденційності існує як в період дії договору так й після неї;
- переконатися в тому, що мета, для якої конфіденційна інформація передана чітко розписана, та отримавши сторона не може використовувати інформацію для інших цілей;
- переконатися в тому, що не має ніякої підрозуміваємої ліцензії на інтелектуальну власність в конфіденційній інформації;
- захистити себе від будь – якої потенційної відповідальності за конфіденційну інформацію [21, с.55];

Важливою умовою при укладенні Договору є строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Відповідно до Ст. 508 ЦК України строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак комерційної таємниці, встановлених ч.1ст. 505 ЦК України [4]. Тобто, право

інтелектуальної власності діє до тих пір, поки зберігається фактична монополія особи на інформацію, яка її складає, а також існують передбачені законом умови її охорони.

В області договорів між роботодавцями та працівниками зустрічається також практика значного наступного обмеження правомочностей працівників в зв'язку з тим, що їм відома конфіденційна інформація. Так, договори можуть містити обмеження характеру майбутніх розробок, обмеження місця майбутньої роботи працівника (політика протидії конкурентам) та інше. Не дивлячись на принцип свободи договору, необхідно зауважити, що будь – які зобов'язання, що обмежують правоздатність людини (як здатність мати права та обов'язки, які виникають з моменту народження) розраховані на майбутнє нікчемні та абсолютно недійсні [12, с. 176].

Форма договору про нерозголошення конфіденційної інформації є письмовою. На практиці, як правило, не виникає проблем щодо форми заключення договору. Але видається цікавим питання, що стосується договору про нерозголошення конфіденційної інформації, який заключається в електронній формі, тобто в мережі Інтернет. Викладається даний договір в вигляді символів – цифр та літер, які зафіксовані на інформаційному документі та є письмовими. Тому, проблеми доказування факту укладання договору, як правило не існують [9, с. 68].

Отже, договір про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці) - це угода між правовласником, який передає відомості, предметом яких є комерційна таємниця зацікавленій особі, яка зобов'язується належним чином дотримуватись умов договору, а в разі їх порушення нести відповідальність відповідно до умов договору та чинного законодавства

2. Сторони та особливості укладення договору про нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці)

При розгляді зазначеного питання варто чітко визначити сторони договору про нерозголошення конфіденційної інформації, розкрити зміст їх прав та обов'язків, які регулюються законодавством України та локальними актами.

Комерційною таємницею вважають лише ту інформацію, що стосується підприємницької діяльності. Тому суб'єкти підприємницької діяльності є суб'єктами прав на комерційну таємницю, а, отже, і суб'єктами аналізу даного договору. Відповідно до ст. 506 ЦК суб'єктами прав на комерційну таємницю можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які правомірно визначили інформацію як комерційну таємницю [4].

Комерційна таємниця виникає під час діяльності комерційної організації. Але володільцем комерційної таємниці може бути і юридична особа - некомерційна організація. У процесі своєї діяльності вона може набути знання, що становлять інтерес для інших осіб, надати відповідну інформацію цим особам, тим більше що комерційна діяльність не є забороненою для некомерційних організацій.

Фізична особа, яка не є індивідуальним підприємцем, не може володіти комерційною таємницею. У той же час немає перешкод для придбання такою фізичною особою права на використання відповідної комерційної таємниці. Чинне законодавство не встановлює будь-яких спеціальних обмежень володіння правами на комерційну таємницю для іноземних громадян або іноземних юридичних осіб. Вони можуть володіти цими правами на тих самих підставах, що й українські юридичні та фізичні особи [24, с. 67]. Отже, сторонами договору можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Тобто одна сторона – це володілець інформацією, інша – набувач чи отримувач інформації.

Перед розкриттям основних прав та обов'язків суб'єктів Договору варто розглянути таке поняття як «право на комерційну таємницю». У

доктринальному розумінні термін «право на комерційну таємницю» можна розглядати у двох значеннях: об'єктивному та суб'єктивному. В об'єктивному розумінні право на комерційну таємницю складає система забезпечених примусовою силою держави правових норм, що регулюють суспільні відносини, які складаються з приводу комерційної таємниці. Такі правові норми містяться в нормативно-правових актах різної юридичної сили та галузевої належності, а також знаходять своє закріплення й вираження в інших формах (джерелах) права, як-то: локальний правовий акт, договір, звичай ділового обороту та інші. Право на комерційну таємницю в суб'єктивному розумінні являє собою сукупність визначених законом правомочностей особи щодо належної їй комерційної таємниці та визначає міру дозволеної поведінки особи з приводу віднесення інформації до комерційної таємниці, її використання, захисту та розпорядження цією інформацією [17, с. 401]. Важливо зазначити, що зміст суб'єктивних прав на комерційну таємницю становлять саме ті правомочності, які спрямовані безпосередньо на інформацію, що становить комерційну таємницю, тобто володіє всіма необхідними ознаками, перерахованими у ст. 505 ЦК України. Тому до змісту суб'єктивних прав на комерційну таємницю не входять правомочності, притаманні власникам будь-якої інформації взагалі, зокрема права визначати правила оброблення інформації та доступу до неї, а також встановлювати систему (способи) захисту інформації (ч. 3 ст. 30 та ч. 8 Ст. 38 Закону України «Про інформацію») [5]. Ці права є загальними для усіх власників та володільців інформації, і стосовно суб'єктивних прав на комерційну таємницю вони є первинними, оскільки саме на їх підставі віднесення інформації до комерційної таємниці може вважатись правомірним. У ст. 506 ЦК України закріплені такі суб'єктивні права на комерційну таємницю: правове використання комерційної таємниці; виключне право дозволяти її використання іншим особа виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці [4]. Перераховані суб'єктивні права є майновими та абсолютними. Особа, якій вони належать, на власний розсуд здійснює права, а також

самостійно приймає рішення про вчинення дій щодо набуття, зміни або припинення таких прав, що свідчить про реалізацію принципу диспозитивності в правовій концепції комерційної таємниці в Україні, а також про цивільно-правову природу цієї таємниці як об'єкта суб'єктивних прав.

Суть права на комерційну таємницю полягає в забезпеченні володільцю інформації можливості засекречувати останню від широкої публіки, вимагати, щоб інші особи утримувалися від використання незаконних методів одержання цієї інформації. Володілець повинен бути заінтересований у надійному збереженні всієї інформації, що стосується торговельної таємниці. Як правило, потрібно вжити спеціальних заходів для забезпечення додержання режиму секретності. У деяких країнах, наприклад США та Японії, суди розглядають дії володільця інформації щодо збереження її в таємниці як необхідну умову кваліфікації інформації як такої, що становить комерційну таємницю [22, с. 88].

Відповідно до ст. 506 ЦК України майновими правами на комерційну таємницю є:

- право на використання комерційної таємниці;
- виключне право дозволяти використання комерційної таємниці;
- виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці;
- інші майнові права [4].

Основні права володільців комерційної таємниці такі:

- суб'єкт права на комерційну таємницю може використовувати всі допустимі законом засоби для забезпечення секретності інформації;
- правоволоділець має право вимагати від інших осіб утримуватися від незаконного володіння інформацією, що становить комерційну таємницю;
- володілець комерційної таємниці має право розпоряджатися належним йому об'єктом інтелектуальної власності (розголошувати перед публікою, продавати, перевідступати іншим способом).

Суб'єкт права на комерційну таємницю може давати іншим особам

дозвіл на використання конфіденційної інформації у власній сфері. Тобто допускають видачу іншим особам ліцензій, які, у свою чергу, можуть мати виключний або невиключний характер.

Правила щодо форми цивільно-правових договорів поширюються і на договори у сфері інтелектуальної власності. Проте з цього загального правила є винятки, передбачені законом. Усі договори, що укладаються у сфері інтелектуальної діяльності, мають укладатися у письмовій формі. Чинне цивільне законодавство України не передбачає обов'язкового нотаріального засвідчення зазначених договорів. Проте за бажанням сторони можуть свій договір засвідчити нотаріально. Отже, договір про нерозголошення має укладатися тільки в письмовій формі і за бажанням посвідчуватися нотаріально [13, 367].

Умови дійсності договорів у сфері інтелектуальної діяльності - це ті ж самі умови дійсності, дотримання яких обов'язкове при укладенні будь-якого цивільно-правового договору. Передусім зміст, умови, форма, порядок укладення таких договорів мають відповідати вимогам ЦК України. Як і в будь-якому договорі, основним має бути законність змісту.

Зміст договору - це ті умови, на яких сторони погодилися укласти договір. Це в основному права й обов'язки сторін, визначені договором. За своїм юридичним значенням усі умови договору прийнято поділяти на істотні, звичайні та випадкові. До істотних належать такі умови, без яких договір не може набрати чинності. Безперечно, істотні умови договору визначаються за волевиявленням обох сторін. Без такого визначення об'єкта (предмета) договір не виникає. Очевидно, що до істотних умов договору у сфері інтелектуальної діяльності слід також віднести умову про обсяг використання об'єкта [12, 177].

Звичайними умовами договору визнаються ті, що передбачені нормативними актами й автоматично набувають чинності при укладенні договору. Вони не потребують погодження сторін, але це не означає, що такі умови діють проти їх волі, вони також опираються на угоду сторін. Це

означає, що сторони, укладаючи договір, погоджуються на такі визнані, ustalені й звичайні для такого виду договору, умови. Передбачається, що сторони, які згодилися укласти такий договір, погоджуються його укласти на таких звичайних умовах.

Очевидно договір про нерозголошення стосується тільки тих співробітників, які так чи інакше пов'язані з конфіденційною чи іншою інформацією, що може вплинути на положення компанії на ринку [10, с. 52].

Як правило це наступні категорії службовців:

- усі співробітники, що зайняті або так чи інакше пов'язані з розробкою нової продукції чи науковими дослідженнями;
- усі інженери, проєктивники, включаючи стажерів;
- усі співробітники, що брали участь в обслуговуванні машин, приборів, зроблених на підприємстві чи продавані ним;
- усі голови відділів і інших підрозділів, що приймають участь в виробництві продукції чи обслуговуючі його;
- усі співробітники відділів маркетингу та реклами;
- усі співробітники відділів продаж чи обслуговування, що спілкуються з клієнтами;
- усі співробітники, посада та обов'язки яких пов'язані з укладенням договорів, обробкою деталей комерційних і інших проєктів, а також зайняті на творчій чи дослідницькій роботі;
- усі співробітники, що володіють достатньою інформацією про дану сферу і що можуть організувати власну справу в цій сфері [9, с. 88].

Неправомірного користувача комерційної таємниці за руку не схопиш, як звичайного злодія. Комерційною таємницею здебільшого можна завладіти за допомогою очей та розуму. Фахівцю достатньо одного погляду на креслення, механізм, пристрій тощо, щоб одразу збагнути принцип їх роботи.

Що ж таке договори про нерозголошення комерційної таємниці? Їх ще часто називають договорами про захист комерційної таємниці. Такий договір

є цивільно-правовою угодою, а, отже, права та обов'язки, що з нього випливають, є цивільно-правовими, а не трудовими. Це означає, що порушення умов договору не може бути підставою для звільнення працівника, застосування по відношенню до нього дисциплінарного стягнення, позбавлення працівника премії тощо. Але таке порушення може мати інші несприятливі наслідки, що передбачаються, як правило, самим договором (наприклад, штраф) [15, 359].

Договір про нерозголошення комерційної таємниці направлений, як можна здогадатися, на запобігання неправомірному використанню чи розголошенню комерційної таємниці підприємства. Предметом такого договору є зобов'язання працівника утримуватися від неправомірного використання та розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю підприємства, а також зобов'язання підприємства створити необхідні умови для захисту цих відомостей від розголошення та неправомірного використання.

У договорі доцільно передбачити, що сторони погоджуються обмінюватися конфіденційною інформацією, у тому числі комерційною таємницею, з метою розвитку партнерських відносин і співробітництва в галузі, технічного управління, інформаційних технологій тощо.

Вважаємо важливим вказати в договорі, що одержуюча сторона має право використовувати конфіденційну інформацію, у тому числі комерційну таємницю, розкрити їй відповідно до договору, виключно з метою співробітництва з розкриваючою стороною, якщо інше не передбачено іншими умовами сторін [18, с. 77].

Також доцільно передбачити в зазначеній угоді, що отримана конфіденційна інформація, у тому числі комерційна таємниця, може бути повідомлена тільки співробітникам одержуючої сторони і лише в тому обсязі, у якому це необхідно для виконання ними їхніх трудових (службових) обов'язків.

У договорі варто передбачити відповідальність одержуючої сторони за

розголошення конфіденційної інформації, у тому числі комерційної таємниці, розкриваючої сторони, зокрема, у вигляді відшкодування завданих таким порушенням збитків, у тому числі упущеної вигоди відповідно до чинного цивільного законодавства України [18, 81].

Практиці відомі декілька способів конкретизації інформації, яка складає комерційну таємницю. Вище ми вказали на два з них (передбачення відповідного переліку в договорі або в окремому наказі, а також вказівка на те, що інформація є конфіденційною в документах, в яких вона міститься). Можна застосувати й інший спосіб, який полягає у складанні протоколів (актів) передачі конфіденційної інформації. Протокол (акт) складається між стороною, яка передає інформацію (посадова особа підприємства), та стороною, яка приймає таку інформацію (працівник).

Договір про нерозголошення комерційної таємниці як цивільно-правова угода є досить нетрадиційним, по крайній мірі, ЦК не передбачає такого виду договорів (угод). У вітчизняній правовій науці такі конструкції майже не досліджувалися, а, отже, вони рідко використовувалися на практиці. Цього не скажеш про західну теорію і практику, яким дуже добре відомі договори про захист комерційної таємниці. Але можна сміливо сказати, що договори про нерозголошення мають право на існування, адже як передбачено ч. 1 ст. 6 ЦК, сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства [4].

3. Охорона інформації, яка становить комерційну таємницю. Відповідальність сторін за порушення умов нерозголошення конфіденційної інформації (комерційної таємниці)

У науковій літературі актуальним залишається питання про охорону інформації, яка становить комерційну таємницю.

Умовно виділяють два види інформаційної безпеки: пасивну та активну. Пасивна охорона характеризується тим, що власник інформації надає їй режим відкритості, доступності для всіх зацікавлених осіб, але ці особи не можуть використовувати її в комерційних цілях. Саме власникові належить виключне право дозволяти кому-небудь використовувати цю інформацію. Таку охорону інформації встановлюють патентне та авторське право. Захист інтересів власника інформації у випадку її несанкціонованого використання реалізується в судовому порядку на підставі законодавства України [15, 359]

Активна охорона інформації, що більше підходить для охорони комерційної таємниці від несанкціонованого власником використання, пов'язана з тим, що власник встановлює певний режим доступу, наприклад, обмежує доступ до інформації вузьким колом фахівців з числа персоналу, організує режимні зони на підприємстві, використовує носії інформації, що роблять неможливим несанкціоноване копіювання тощо.

Прикладом інформації, що може підпадати під активну охорону, та становити комерційну таємницю можуть служити відомості типу «ноу-хау», тобто відомості технічного характеру - режими, методики, технологічні карти тощо, результати різних досліджень, методи управління, а також інформаційні об'єкти, що мають настільки значну комерційну цінність, що власник - з міркувань доцільності або безпеки - надає цій інформації режим обмеження доступу [15, 360].

На сьогоднішній день втратам комерційної таємниці в Україні сприяє безсистемність її захисту. Спостерігається роз'єднаність зусиль держави і приватних підприємців у забезпеченні цілісності інформації, відсутність у

власників комерційної таємниці організаційного досвіду щодо її захисту, недостатність правової підготовки та інформаційної культури.

При застосуванні організаційно-правового механізму захисту комерційної таємниці постає цілий ряд невирішених питань, про які вже зазначалося вище, серед яких відсутність чіткого визначення поняття «комерційна таємниця» з урахуванням інтересів як юридичних, так і фізичних осіб; розробки механізму здійснення прав власності на інформацію, віднесену до комерційної таємниці; методики визначення її вартості; визначення органу державної виконавчої влади, що буде формувати й реалізовувати державну політику щодо охорони прав на комерційну таємницю тощо[17, 402].

Перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю, ступінь конфіденційності й організацію їхньої охорони визначає і затверджує суб'єкт підприємницької діяльності або особа, ним уповноважена [20, с. 57].

Організація охорони комерційної таємниці включає в себе: визначення переліку посадових осіб, уповноважених відносити інформацію до комерційної таємниці; встановлення правил віднесення інформації до комерційної таємниці, проставляння та зняття грифа конфіденційності; розробку і доведення до осіб, допущених до відомостей, що становлять комерційну таємницю, інструкцій із дотримання режиму конфіденційності; обмеження доступу до носіїв інформації, що містять комерційну таємницю; ведення спеціального діловодства, що забезпечує виділення і збереження носіїв, які містять комерційну таємницю; використання правових, організаційних, технічних та інших засобів захисту конфіденційної інформації; здійснення контролю за дотриманням встановленого режиму конфіденційності [20, с. 58].

Варто перерахувати види правопорушень, що пов'язані з комерційною таємницею. Це чотири склади правопорушень:

- неправомірне збирання комерційної таємниці;
- розголошення комерційної таємниці;
- схилення до розголошення комерційної таємниці;

– неправомірне використання комерційної таємниці.

Ці норми призначені для захисту контрактних і конфіденційних підприємницьких відносин і ґрунтуються на декількох основних положеннях: порушенні контракту або конфіденційності відносин; неналежному засобі встановлення комерційної таємниці та її розголошення; неправомірному розкритті її іншими особами. Конфіденційні відносини можуть існувати між підприємцем і його працівниками, між партнерами в підприємстві, між юридичною особою - суб'єктом підприємницької діяльності і його службовими особами, а також між підприємцем та іншими комерційними і некомерційними контрагентами.

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» неправомірним збиранням комерційної таємниці вважається добування протиправним способом відомостей, що відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання [6].

Згідно зі ст. 19 Закону, неправомірним використанням комерційної таємниці є впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення підприємницької діяльності без дозволу уповноваженої на те особи неправомірно отриманих відомостей, що складають відповідно до законодавства України комерційну таємницю [6]. Прикладом є справа про неправомірні дії з боку виробничо-господарського центру «П» (Львівська обл.). Виробничо-господарський центр «Піраміда» (далі — ВГЦ «П») виконує роботи з ремонту енергетичного устаткування на атомних і теплових станціях України. У 2008 р. ВГЦ «П» під час ремонту реактора на Хмельницькій АЕС використав без дозволу технічну документацію, розроблену ВАТ «Л», що була комерційною таємницею останнього. Під час розгляду справи між ВАТ «Л» та ВГЦ «П» була укладена мирова угода, згідно з якою ВГЦ «П» оплатив вартість пакета документів на ремонт реактора відповідного типу. Дії ВГЦ «П» Львівським відділенням

Комітету кваліфіковано за ст. 19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» як неправомірне використання комерційної таємниці без дозволу уповноваженої на те особи. На порушника накладено штраф у розмірі 1047 грн. Штраф сплачено. [24, 68]

Розглянемо питання щодо охорони комерційної таємниці:

1. Органи державної влади. Відповідно до ст. 507 ЦК органи державної влади зобов'язані охороняти від недобросовісного комерційного використання інформацію, яка є комерційною таємницею, створення якої потребує значних зусиль, якщо її надано їм із метою отримання встановленого законом дозволу на діяльність, пов'язану з фармацевтичними, сільськогосподарськими, хімічними продуктами, що містять нові хімічні сполуки [2]. Ця інформація охороняється органами державної влади також від розголошення, крім випадків, коли розголошення необхідне для забезпечення захисту населення або не вжито заходів щодо охорони інформації від недобросовісного комерційного використання. Органи державної влади зобов'язані охороняти комерційну таємницю також в інших випадках, передбачених законом.

2. Охорона комерційної таємниці від іноземних держав. Деякі розвідувальні органи займаються промисловим шпигунством. Така протиправна діяльність суворо карається. Так, у США існують законодавчі положення, які передбачають покарання у формі позбавлення волі строком до 15 років і штрафу в розмірі до 10 млн. дол. для осіб, які займаються подібною діяльністю. Підприємствам, чії технологічні секрети можуть викликати інтерес за кордоном, особливо важливо вжити ефективні заходи щодо охорони своїх секретів [24, 71].

3. Захист прав володільців комерційної таємниці. Відповідно до чинного українського законодавства порушенням права на комерційну таємницю вважають заволодіння третьою особою невідомою їй раніше і цінною для неї в комерційному плані інформацією за допомогою незаконних методів.

Особливу трудність у судових процесах про порушення комерційної таємниці становить та обставина, що розгляд витоку інформації як такий може

призвести до розкриття її секретності. Угода TRIPS передбачає положення про охорону подібної інформації: «Процедура має забезпечувати засоби визначення та захисту конфіденційної інформації, якщо це не суперечитиме існуючим конституційним вимогам» (ст. 42).

Самозахист порушених прав. Самозахист порушених прав за умови, що він не перетворюється на самоправство, у зазначеній сфері полягає в можливості самостійної нейтралізації та виведення з ладу технічних засобів, незаконно впроваджених третіми особами з метою одержання інформації, а також вживання оперативних заходів щодо дезінформації осіб, які незаконно одержали засекречені відомості, з метою запобігання можливій шкоді від їх розголошення.

У порядку самозахисту можуть застосовуватися і деякі санкції до контрагентів за господарськими договорами і найманих працівників, які порушують зобов'язання про нерозголошення конфіденційних відомостей [25, 53].

Зміст адміністративно-правового захисту прав. Адміністративний порядок захисту права на комерційну таємницю застосовують лише у випадках, установлених законом.

Можливість звернення із заявою про допущене порушення права на комерційну таємницю до Антимонопольного комітету України передбачає Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Антимонопольний комітет, розглянувши обставини справи, має винести обов'язкове для виконання рішення про усунення порушення і застосувати до порушника встановлені законом санкції [6].

Рішення, прийняте в адміністративному порядку, може бути оскаржене в суді.

Ст. 164 Кодексу про адміністративні правопорушення встановлює, що отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця становить адміністративне правопорушення і тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді накладення штрафу від 5 до 9 неоподаткованих мінімумів доходів громадян [3].

Закон «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачає адміністративну відповідальність за неправомірне збирання комерційної таємниці (ст. 16), розголошення комерційної таємниці (ст. 17), схилення до розголошення комерційної таємниці (ст. 18), неправомірне використання комерційної таємниці (ст. 19). За вказані порушення настає адміністративна відповідальність у вигляді штрафів, які накладаються Антимонопольним комітетом України [6].

Суб'єктами цих правопорушень є як юридичні, так і фізичні особи.

Характеристика цивільно-правового захисту прав. Використання цивільно-правового захисту права на комерційну таємницю передбачає звернення з позовом про порушення прав до суду. Оскільки питання про комерційну таємницю безпосередньо пов'язане з підприємницькою діяльністю, зазначені позови в основному відносять до компетенції господарських судів. Якщо в ролі відповідача виступає працівник, який розголосив комерційну таємницю всупереч трудовому договору, справу розглядає суд загальної юрисдикції. Характер порушеного права і суть самого порушення ставлять природні межі можливому вибору. Якщо порушення права на комерційну таємницю завдає її володільцеві збитки, то особа, яка незаконним способом одержала таємну інформацію, повинна ці збитки відшкодувати. Такий самий обов'язок покладають на працівників, які розголосили комерційну таємницю, і на контрагентів, які украли цивільно-правовий договір і пов'язані зобов'язанням нерозголошувати конфіденційну інформацію. Збитки мають бути відшкодовані в повному обсязі: компенсації підлягають як реальна шкода, так і упущена вигода.

Проте обов'язок обґрунтувати розмір збитків покладають на самого потерпілого, що часом досить непросто зробити. Завдання володільця порушеного права полегшується тоді, коли є докази, що порушником одержані доходи за рахунок використання незаконно отриманої інформації. У цьому разі потерпілий може вимагати відшкодування нарівні з іншими збитками й

упущеної вигоди в розмірі не меншому, ніж одержані порушником доходи [25, 57].

Суть кримінально-правового захисту прав. Кримінальному покаранню підлягають незаконне одержання і розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю. Злочином вважають збирання відомостей, що становлять комерційну таємницю, шляхом викрадення документів, підкупу або погроз, а також іншим незаконним способом із метою розголошення або незаконного використання цих відомостей.

Кримінальному покаранню підлягає незаконне розголошення або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, без згоди їхнього володільця, якщо ці дії вчинені з корисливої або іншої особистої заінтересованості і завдали великої шкоди.

Притягнення до кримінальної відповідальності конкретних винуватців злочину не виключає заявлення потерпілими цивільно-правових вимог про відшкодування завданої шкоди [24, 73].

Дисциплінарна відповідальність. Відповідно до Кодексу законів про працю України стосовно штатних співробітників підприємства, що припустили порушення встановлених на підприємстві режиму, порядку і правил збереження комерційної таємниці, можуть застосовуватись наступні види стягнень:

- догана;
- звільнення;
- переведення на іншу роботу, не пов'язану з комерційною таємницею;
- позбавлення премій, передбачених системою оплати праці;
- позбавлення винагород за результатами роботи за рік;
- зміна часу надання чергової відпустки.

Підстави застосування зазначених дисциплінарних стягнень відповідно до ст. 147 КЗпП України повинні бути чітко передбачені «Положенням про комерційну таємницю підприємства і правила її збереження» (типовий зразок додається) [24, 71].

Висновки

Відповідно до завдань, сформованих на початку роботи, можна зробити наступні висновки.

Комерційна таємниця – це результат інтелектуальної діяльності у вигляді інформації, яка є секретною, тобто не є загальновідомою і легкодоступною для осіб, які оперують відповідною інформацією, що має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих суб'єктом права на цю інформацію.

Сукупність норм, якими регулюються питання комерційної таємниці, складає відносно самостійний інститут права інтелектуальної власності, в якому домінуюче місце займають цивільно-правові норми, що регулюють цивільний оборот комерційної таємниці та охорону її конфіденційності. Разом з тим цей інститут є комплексним у тому розумінні, що частина відносин з приводу комерційної таємниці регулюється нормами адміністративного, трудового, господарського та кримінального права.

Договір про нерозголошення комерційної таємниці направлений на запобігання неправомірному використанню чи розголошенню комерційної таємниці підприємства. Зневажливе ставлення до питання захисту комерційної таємниці може негативно вплинути на економічний розвиток суб'єкта господарювання. З огляду на це, слід привітати пропозицію Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти про створення робочої групи з розробки законопроекту «Про комерційну таємницю», до якої має бути залучено фахівців Державного департаменту інтелектуальної власності, Антимонопольного комітету України, Служби безпеки України та представників інших центральних органів виконавчої влади. Адже участь широкого загалу фахівців, які опікуються проблемами захисту прав суб'єктів інформаційних відносин, є необхідною передумовою створення якісної законодавчої бази в цій сфері.

Загалом, необхідно зауважити, що в умовах сьогодення практика розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, а також розголошення комерційної таємниці є не досить поширеною. Отже, актуальним завданням є розроблення повноцінної методики розслідування незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, а також розголошення комерційної таємниці, що передбачає подальше розроблення і вдосконалення практичних рекомендацій розслідування на основі широкомасштабного і ґрунтовного дослідження ключових структурних елементів окремої методики розслідування злочинів даного виду: криміналістичної характеристики незаконного збирання та розголошення комерційної таємниці, зокрема, відомостей про особу злочинця та предмет безпосереднього замаху, способу вчинення злочину та його слідчої картини; особливостей порушення кримінальних справ даної категорії; переліку обставин, які підлягають встановленню при розслідуванні незаконного збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, а також розголошення комерційної таємниці.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст.141.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України . - 2003 г. - № 18. – Ст. 144.
3. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. - № 51. – Ст.1122.
5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України від 01.12.1992. - № 48. – Ст.650.
7. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» // Відомості Верховної Ради України від 03.09.1996. - № 36. – Ст. 164.
8. Закон України «Про банки та банківську діяльність» // Відомості Верховної Ради України від 09.02.2001. - № 5. – Ст. 30.
9. Постанова Кабінету Міністрів України № 611 від 9 серпня 1993 р. [Електронний ресурс] // rada.gov.ua.
10. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності. Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2003. – 200 с.
11. Дідук А. Г. Правовий режим конфіденційної інформації (комерційної таємниці) в Україні / А. Г. Дідук // Вісник Університету внутрішніх справ. – Спецвипуск. - 2000. - С. 51-54.
12. Дідук А. Г. Аналіз закордонного законодавства щодо конфіденційної інформації, комерційної таємниці / А. Г. Дідук // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2002. Вип. 20. - С. 320-325.
13. Дідук А. Г. Поняття «інформації» у цивільному праві / А. Г. Дідук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності / Збірник наукових праць. - 2003. - № 2. - С. 174-181.

14. Івченко Т.В. Порівняльне дослідження правового режиму конфіденційної інформації / Т.В. Івченко // Держава і право: юридичні і політичні науки: зб. наук. праць. – 2005. – Вип. 27. – С. 365-371.
15. Івченко Т.В. Деякі питання правового регулювання поняття «ноу-хау» / Т.В. Івченко // Держава і прав: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – 2005. – Вип. 34. – С. 260-265.
16. Івченко Т.В. Комерційна таємниця: деякі питання охорони, захисту та цивільно-правової відповідальності / Т.В. Івченко // Держава і право: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 35. – С. 357-362.
17. Івченко Т.В. Роль суду в захисті права на комерційну таємницю / Т.В. Івченко // Держава і право: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 38. – С. 442-448.
18. Івченко Т.В. Цивільно-правова охорона комерційної таємниці як об'єкта права інтелектуальної власності в Україні / Т.В. Івченко // Держава і право: юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 42. – С. 401-408.
19. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підр. / За ред. М. В. Вачевського. — К.: ВД Професіонал, 2005. - 448с.
20. Курман О.В. Типізація способів учинення злочинних посягань на відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики. – 2011. - №10. – С. 62-68.
21. Подоляга А. Правове регулювання захисту комерційної таємниці // Право України. – 2011. - №4. – С. 56-59.
22. Потехіна В.О. Інтелектуальна власність: Навч.пос. - К.: ЦУЛ, 2008. - 414с.
23. Право інтелектуальної власності. Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред.О.А.Підопригори, О.Д.Святоцького. – К.: Видавничій Дім «Ін Юре», 2002. – 624 с.
24. Право інтелектуальної власності. Академ. курс; Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. д.ю.н. О.П. Орлюк, д.ю.н. О.Д.Святоцького. – К.: Видавничій Дім «Ін Юре». 2007. – 696 с.

25. Работягова Л.І., Антонюк Н.І. Організаційно-юридичні засоби захисту права на конфіденційну інформацію і / або комерційну таємницю // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. - №2. – С. 67-73.

26. Швець Г.О. Комерційна таємниця: проблеми правового захисту // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. - №1. – С. 52-59.

Додаток 1

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

співробітника _____ зі збереження комерційної таємниці
(назва підприємства)

Я, _____, як _____
співробітник _____ (назва підприємства)

у період трудових відносин з фірмою і протягом трьох років після їх закінчення зобов'язуюсь:

1. Не розголошувати відомості, що становлять комерційну таємницю підприємства, які мені можуть бути довірені або стануть відомі по роботі.
2. Не передавати третім особам і не розкривати публічно відомості, що становлять комерційну таємницю підприємства, без згоди дирекції підприємства.
3. Виконувати вимоги наказів, інструкцій і додатків, що стосуються мене, із забезпечення збереження комерційної таємниці підприємства.
4. У випадку спроби сторонніх осіб одержати від мене відомості про комерційну таємницю підприємства негайно сповістити про це дирекцію фірми.
5. Зберігати комерційну таємницю тих підприємств, організацій, банків, з якими встановлено ділові стосунки.
6. Не використовувати комерційні таємниці підприємства для зайняття будь-якою діяльністю, яка дія може завдати шкоду підприємству.
7. У випадку мого звільнення всі носії інформації, що є комерційною таємницею підприємства (рукописи, чернетки, креслення, магнітні стрічки, фотокартки, перфострічки, диски, дискети, роздруківки на принтері, кіно-, фотонегативи і позитиви, моделі, матеріали, вироби та ін.), що знаходилися у моєму розпорядженні у зв'язку з виконанням мною службових обов'язків під час роботи на підприємстві, передати дирекції підприємства.
8. Про втрату або нестачу перелічених вище носіїв комерційної таємниці, документів, посвідчень, пропусків, ключів від режимних приміщень, сховищ, сейфів (металевих шаф), особистих печаток та про інші факти, що можуть призвести до розголошення комерційної таємниці підприємства, а також про причини та умови можливого витіку відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства, негайно повідомити дирекцію підприємства.

Я попереджений, що у випадку невиконання якого-небудь із зазначених пунктів зобов'язання можу бути звільнений з підприємства. До мого відома також доведені з роз'ясненнями відповідні положення із забезпечення збереження комерційної таємниці.

Мені відомо, що порушення цих положень може спричинити адміністративну, цивільно-правову відповідальність відповідно до законодавства України у вигляді:

- позбавлення волі;
- грошового штрафу;
- зобов'язання з відшкодування збитку підприємству (збитків упущеної вигоди і моральної шкоди);
- інших покарань.

Працівник

Підпис

Ініціали, прізвище

"__" _____ 200_ р.

Адміністрація _____ підтверджує,
(назва підприємства)

що дані Вами зобов'язання не обмежують Ваших прав на інтелектуальну власність.

Про закінчення строку дії зобов'язання адміністрація повідомить Вас завчасно у письмовій формі.

Директор

Підпис

Ініціали, прізвище

Додаток 2

ПЕРЕЛІК

відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства і обслуговуючих організацій

Управління:

– відомості про перспективні методи управління виробництвом.

Виробництво:

– організаційна структура підприємства;
– характер виробництва;
– організація праці на підприємстві;
– відомості про виробничі можливості підприємства;
– характеристика виробництва: дані про резерви сировини на підприємстві; відомості про фонди окремих товарів, у тому числі тих, що виділяються для поставок на експорт.

Плани:

– плани розвитку підприємства;
– відомості про плани підприємства з розширення виробництва;
– інвестиційні програми, техніко-економічні обґрунтування, плани інвестицій;
– планово-аналітичні матеріали за поточний період;
– обсяг майбутніх закупок за строками, асортиментом, цінами, країнами, фірмами;
– зведені відомості про ефективність експорту або імпорту товарів в цілому по зовнішньоекономічній діяльності.

Фінанси:

– відомості, що розкривають планові і фактичні показники фінансового плану;
– майновий стан;
– вартість основних засобів і товарних запасів;
– бюджет;
– обороти;
– банківські операції;
– відомості про фінансові операції;
– банківські зв'язки;

Партнери:

– характеристика клієнтури;
– дані представників, посередників, дилерів і партнерів;
– дані про покупців і споживачів (оптових і роздрібних);
– дані про постачальників;
– відомості про склад торгових та інших клієнтів, представників і посередників;
– негласні компаньйони товариств;
– комерційні зв'язки;
– місця закупки товарів;
– відомості щодо іноземних комерційних партнерах;
– зведення і характеристика підприємств – торгових партнерів (основні виробничі фонди, кредити, товарообіг);
– дані на клієнтів у торгівлі й рекламі;
– відомості про фінансовий стан, репутацію та інші дані, що характеризують ступінь надійності фірми або її представників.

Контракти:

– умови за контрактами, угодами – як укладеними, так і планованими (строки, обсяги, номенклатура, умови поставки);
– особливі умови контрактів (знижки, доплати, розстрочення платежів, опціони);
– умови платежів за контрактами (ціни, знижки, доплати, розстрочення платежів, опціони);
– особливі угоди і умови компенсаційних угод;
– відомості про виконання контрактів;
– відомості про номенклатуру і кількість товарів за взаємними зобов'язаннями, передбаченими угодами, протоколами, а також про товарообіг;
– відомості про авторські договори.

Ціни:

<ul style="list-style-type: none"> – специфіка міжнародних розрахунків з закордонними фірмами; – планові та звітні дані по валютних операціях; – стан банківських рахунків підприємства; – рівень виручки; – рівень доходів; – боргові зобов'язання; – стан кредиту (активи і пасиви); – розміри і умови банківських і інших кредитів; – розміри, джерела кредитів та умови за ними; – рамки наданого підприємству кредиту; – відомості про розміри запланованого кредитування; – генеральна лінія і тактика у валютних і кредитних питаннях. 	<ul style="list-style-type: none"> – відомості про методики розрахунків цін і принципи ціноутворення; – структура цін; – структура продажної калькуляції; – калькуляція витрат виробництва; – дані для калькуляції ціни. <p>Оплата праці:</p> <ul style="list-style-type: none"> – умови укладень контрактів між адміністрацією підприємства і працівниками; – відомості про оплату праці, преміальні, доплати і компенсації; – відомості про авторські винагороди і гонорари. 	
Директор	Підпис	Ініціали, прізвище

Додаток 3

(НАЗВА ПІДПРИЄМСТВА)

НАКАЗ

"___" _____ 200_ р. Місто _____ № _____

Про комерційну таємницю

Для ефективної _____ з

роботи _____ (назва підприємства) _____ метою

підприємства

забезпечення надійного і всебічного збереження комерційної таємниці, конфіденційної інформації підприємства про обслуговуючі організації, підприємства, фірми, банки та ін.

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити з "___" _____ 200_ р. перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства (Додаток 1 до наказу).

2. Затвердити з "___" _____ 200_ р. зобов'язання про нерозголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства (Додаток 2 до наказу).

3. Ознайомити з даним наказом всіх працівників підприємства, які мають доступ до інформації, що становить комерційну таємницю під розпис:

Відповідальний _____ строк

4. За невиконання вимог щодо забезпечення збереження комерційної таємниці працівники несуть перед підприємством дисциплінарну, матеріальну та кримінальну відповідальність.

Директор _____

Підпис

Ініціали, прізвище

З наказом ознайомлені:

Підпис

Ініціали, прізвище

Дата

Підпис

Ініціали, прізвище

Дата

Підпис

Ініціали, прізвище

Дата

Додаток 4

Перелік державних органів, які мають право отримувати певну інформацію

№ з/п	Орган, який має право на одержання конфіденційної інформації	Підстава	Відомості та документи, які надаються суб'єктами підприємницької діяльності при перевірці чи запиті компетентних органів
1	Служба безпеки України	Ст. 25 Закону України "Про Службу безпеки України" від 25 березня 1992 р. № 2229-ХІІ	Службова документація та звітність з питань державної безпеки України
2	Органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність*	Ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ	Відомості та документи, що характеризують діяльність підприємств, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину, джерело та розміри їхніх доходів
3	Органи, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю	Ст. 12 Закону України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" від 30 червня 1993 р. № 3341-ХІІ	Інформація, документи про операції, рахунки, вклади, внутрішні та зовнішні економічні угоди фізичних і юридичних осіб. Надається негайно, а якщо це неможливо – не пізніше, ніж через 10 діб
4	Міністерство внутрішніх справ	Ст. 11 Закону України "Про міліцію" від 20 грудня 1990 р. № 565-ХІІ	Відомості, необхідні у справах про злочини, що знаходяться у провадженні міліції
5	Державна податкова служба	Ст. 11 Закону України "Про державну податкову службу в Україні" від 4 грудня 1990 р. № 509-ХІІ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Грошові документи, бухгалтерські книги, звіти, кошториси, декларації, товарно-касові книги, інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків, інших платежів. 2. Показники РРО і комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків зі споживачами готівкою. Наявність свідоцтва про державну реєстрацію, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо). 3. Пояснення щодо джерел отримання

			доходів, обчислення і сплати податків, інших платежів. Інформація про внесення до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів
6	Органи Державної контрольно-ревізійної служби	Ст. 10 Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 26 січня 1993 р. № 2939-ХІІ	Грошові та бухгалтерські документи, звіти, кошториси й інші документи, що підтверджують надходження та витрачання коштів і матеріальних цінностей
7	Антимонопольний комітет України	Ст. 16 Закону України "Про Антимонопольний комітет України" від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ	Документи та інші матеріали, необхідні для проведення перевірки відповідності їх положенням антимонопольного законодавства
8	Органи дізнання та органи попереднього слідства	Ст. 66 Кримінально-процесуального кодексу України	Документи, які можуть встановити необхідні у справі фактичні дані. Виконання цих вимог є обов'язковим для усіх громадян, підприємств, установ та організацій
9	Органи прокуратури України	Ст. 8 Закону України "Про прокуратуру" від 5 листопада 1991 р. № 1789-ХІІ	Статистична та інша інформація або копії, необхідні для здійснення прокурорського нагляду чи розслідування, що видаються на вимогу прокурора або слідчого. Рішення, розпорядження, інструкції, накази та інші акти і документи
10	Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку України	Ст. 8 Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР	Документи фінансово-господарської діяльності емітентів, осіб, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, фондових бірж та саморегулювальних організацій

Додаток 5**Угода про нерозголошення конфіденційної інформації**

м. Київ

1 вересня 2003 р.

ТОВ «А», яке в подальшому іменується Сторона 1, в особі директора Іванова Івана Івановича, який діє на підставі статуту, з однієї сторони, та

ЗАТ «Б», яке у подальшому іменується Сторона 2, в особі голови правління Іванова Петра Івановича, який діє на підставі статуту, з іншої сторони, які спільно іменуються «Сторони», уклали цю угоду (далі - Угода) про таке:

1. У зв'язку з участю Сторони 2 у тендері, що проводиться Стороною 1, зазначена нижче інформація визначається Сторонами як «Конфіденційна інформація», а саме:
  - будь-яка тендерна документація;
  - результати маркетингових досліджень, проведених Стороною 1;
  - стратегічне позиціонування Сторони 1;
  - будь-які рекламні матеріали, що можуть додатково надаватися Стороною 1.
2. Підписанням цієї Угоди Сторона 2 бере на себе зобов'язання протягом всього терміну дії цієї Угоди та протягом п'яти наступних років після припинення дії цієї Угоди:
  - а) визначити перелік осіб з числа співробітників Сторони 2, які мають доступ до Конфіденційної інформації, з метою виконання умов тендеру, що проводиться Стороною 1, та довести зазначений перелік до відома Сторони 1 у письмовій формі;
  - б) забезпечувати нерозголошення будь-яким третім особам Конфіденційної інформації, як вона визначена в цій Угоді, не надавати, не продавати та не відчужувати в будь-який інший спосіб платно чи безоплатно зазначену Конфіденційну інформацію, а також не використовувати надану Стороною 1 згідно з цією Угодою Конфіденційну інформацію в будь-який інший спосіб, ніж для участі в тендері, що проводиться Стороною 1;
  - в) негайно, після отримання письмової вимоги Сторони 1, повернути Стороні 1 Конфіденційну інформацію та не залишати в себе жодних копій (у тому числі й електронних), відтворень чи витягів із документів, що визначені як Конфіденційна інформація;
  - г) не допускати несанкціонованого доступу до Конфіденційної інформації неуповноважених осіб з числа співробітників Сторони 2, а також третіх осіб – внаслідок незабезпечення належної схоронності Конфіденційної інформації, невжиття інших заходів щодо обмеження доступу до Конфіденційної інформації, які Сторона 2 мала б вжити для виконання умов цієї Угоди.
3. Вимоги, зазначені в п. 2 цієї Угоди, поширюються на всіх співробітників Сторони 2, залучених нею для виконання умов тендеру, що проводиться Стороною 1, та/або які у зв'язку зі своїми функціональними обов'язками мають доступ до Конфіденційної інформації.
4. Якщо для виконання умов тендеру Сторона 2 залучає осіб, які не перебувають з нею в трудових відносинах (на умовах договору підряду, авторських договорів тощо), вимоги п. 2 цієї Угоди поширюються на таких залучених осіб.
5. Сторона 2 зобов'язана довести вимоги цієї Угоди до осіб, зазначених у пунктах 3 та 4 цієї Угоди.
6. Сторона 2 має право надати Конфіденційну інформацію виключно у випадках, передбачених чинним законодавством України, – на письмовий запит належної форми, надісланий уповноваженими державними органами. Про кожний випадок отримання запиту на розкриття Конфіденційної інформації Сторона 2 негайно (протягом не більш ніж 24 годин) повідомляє Сторону 1 у письмовій формі.

7. Не отримання Стороною 2 перемоги в тендері не звільняє її від зобов'язань щодо нерозголошення Конфіденційної інформації, не змінює та не припиняє для Сторони 2 зобов'язань, встановлених цією Угодою.
8. За порушення вимог пунктів 1-6 цієї Угоди Сторона 2 в повному обсязі відшкодовує Стороні 1 усі збитки, завдані таким порушенням.
9. Усі суперечки, що виникають між Сторонами у зв'язку з цією Угодою, розглядаються в порядку, передбаченому чинним законодавством України.
10. Ця Угода може бути змінена або розірвана у випадках та в порядку, передбачених чинним законодавством України.
11. Ця Угода є повним і точним відображенням волевиявлення Сторін.
12. Ця Угода набуває чинності з дати її підписання обома Сторонами і є чинною до оголошення Стороною 1 переможця за тендером, а також протягом п'яти наступних років після цього.
13. Угода складена у двох автентичних примірниках рівної юридичної сили, по одному примірнику для кожної зі Сторін.

Сторона 1

ТОВ «А»

Україна

м. Київ-001, вул. Б.Хмельницького, 2

б/р 26001111112222 в АБ «ААА»,

МФО 300000

код ЄДРПОУ 22222222

Директор Іванов І.І.

Сторона 2

ЗАТ «Б»

Україна

м. Київ-001, вул. Б.Хмельницького, 1

б/р 26001111111112 в АБ «ЛЛЛ»,

МФО 300111

код ЄДРПОУ 33333333

Голова правління Іванов П.І.

Додаток 6

Порівняльна характеристика особливостей захисту інформації як нетрадиційного та промислового об'єктів інтелектуальної власності

№ п/п	Нетрадиційний об'єкт	Об'єкт промислової власності	Переваги та недоліки
1.	Термін охорони необмежений	Термін дії патенту - максимально 20 років	Переваги у нетрадиційного об'єкта.
2.	Відсутні витрати на збір за подачу заявки та щорічний збір за підтримання патенту в чинності	Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. N 1148 „Про внесення змін до Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності”, формула якого містить не більш як три пункти складає 800 грн. За проведення кваліфікаційної експертизи заявки на винахід, формула якого має один незалежний пункт - 3000 грн, додатково за кожний незалежний пункт формули винаходу понад один винахід - 200 грн, Річний збір за підтримання чинності патенту на винахід за кожний рік дії патенту починаючи від дати подання заявки: перші два роки - по 300 грн; з 3-го по 8-ий рік сума щорічно збільшується на 100 грн; з 9-ого по 14-ий роки - по 2100 грн; з 13-го по 20-тий роки - по 3800	Переваги у нетрадиційного об'єкта
3.	Не вимагає необхідності розкриття інформації	Для отримання патенту необхідно в заяві до Державного департаменту інтелектуальної власності розкрити повністю опис, формулу винаходу та у разі необхідності надати креслення	Переваги нетрадиційного об'єкта у зменшенні комерційного ризику (надання повної інформації дає змогу конкурентам зорієнтуватися у напрямку розвитку вашої діяльності).

4.	Передача прав - ліцензія може бути надана тільки безкоштовно, так як відсутня розкриття інформації	Передача прав можлива на підставі укладання ліцензійного договору на будь-який вид ліцензій (проста, виняткова, опціон, субліцензія).	Переваги у об'єктів промислової власності. Але існує можливість продавати основний компонент (наприклад, концентрат напою) підприємствам, які і діють на основі
5.	Охорона настає миттєво	Термін отримання патенту - від 6 місяців до 3 років	Переваги у нетрадиційного
6.	Обмежена кількість осіб, яким відома формула	Інформація доступна необмеженому колу осіб	Переваги у об'єкта промислової власності
7.	Найбільш придатний для конкурентоспроможних інноваційних винаходів	Придатний для малих винаходів (корисних моделей) та винаходів, життєвий цикл яких не перевищує термін дії патенту	Однакові
8.	Існує проблема із забезпеченням правової охорони нерозкритої інформації із-за відсутності спеціального	Охороняється Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» № 3687-ХП від 15.12.1993 р.	Переваги у об'єкта промислової власності
9.	Приклади світових ноу-хау: секрет виробництва французьких парфумів «Шанель №5», секрет виробництва екстрактів напоїв «Coca-cola» та «Pepsi»	Усі дані для об'єктів промислової власності України надруковані у офіційному бюлетені промислової власності та розташовані на сайті Держдепартаменту	-----